

Izkušnje z antisemitizmom in njegovo dojetanje

Druga raziskava o diskriminaciji in kaznivih dejanjih iz sovraštva proti Judom v EU

Povzetek

Člen 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah priznava pravico do nediskriminacije, vključno na podlagi rase, etničnega ali socialnega porekla, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja.

Ali ste nazadnje, ko ste šli mimo ene od številnih prelepih evropskih sinagog, opazili do zob oborožene policiste, ki so stražili vrata? To je pogled, ki pretrese. Vendar ga tudi 70 let po holokavstvu še predobro poznamo. Zaščititi pa ni treba le sinagog – varnostni ukrepi se izvajajo tudi v številnih centrih in šolah judovske skupnosti. Judi se srečujejo s sprijenimi komentarji na spletu, v medijih in politiki, v svojih soseskah prenašajo sovražne poglede in dejanja, so tarča grafitov in drugih oblik vandalizma ter se srečujejo z diskriminacijo v družbenem okolju, šolah in pri delu.

„Antisemitizem je danes v Nemčiji enak kot pred 30 leti. Zadnjih 12 let antisemitizem v Nemčiji ni več tabu, zato se vse pogosteje pojavlja – verbalno in fizično, na nemških ulicah in v družbenih medijih.“ (ženska, 60–69 let, Nemčija)

Evropska unija (EU) in njene države članice so zakonsko obvezane, da storijo vse, kar je v njihovi moči, da se učinkovito borijo proti antisemitizmu in zaščitijo dostojanstvo Judov. Kljub temu se Judi v vsej EU še vedno srečujejo z antisemitizmom v obliki vandalizma, žalitev, groženj, napadov in celo umorov.

Obsežni raziskavi o diskriminaciji in kaznivih dejanjih iz sovraštva proti Judom v EU, ki ju je izvedla Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA) leta 2012 in 2018, sta pokazali, da trdovratnost in

razširjenost antisemitizma ljudi ovira, da bi zaživel odprta judovska življenja, brez strahov za svojo varnost in dobro počutje.

„Trenutno so stvari take, da opažam, da je na primer ‚Jud‘ v Københavnu razširjena psovka. Čeprav sem kot Judinja odrasla na Danskem, sem se vedno izogibala temu, da bi ljudem pokazala/povedala, da sem Judinja.“ (ženska, 20–24 let, Danska)

Ni mogoče prešteti vseh neljubih dogodkov, ki so del vsakodnevnosti. Vendar pa so šokantni statistični podatki dovolj zgovorni: v zadnjih petih letih je v 12 državah članicah EU, kjer Judi živijo že stoletja, več kot tretjina Judov izjavila, da razmišljajo o izselitvi, saj se ne počutijo več varni.

Boj proti antisemitizmu je treba podpreti s trdnimi in zanesljivimi podatki, ki lahko pokažejo, v kakšnem obsegu države članice EU izpolnjujejo svoje obveznosti na podlagi zakonodaje EU s tega področja, zlasti okvirnega sklepa Sveta o rasizmu in ksenofobiji, direktive o rasni enakosti in direktive o enakosti pri zaposlovanju. Kot kažejo dokazi, ki jih FRA zbere vsako leto, pa so takšni podatki le redko na voljo¹. Zato se lahko EU in njene države članice za boj proti antisemitizmu pogosto odločijo le na podlagi pomanjkljivih dokazov. To pomanjkanje dokazov rešujejo podatki in ugotovitve raziskave FRA, ki predstavljajo informacije o izkušnjah z antisemitizmom, ki so jih imeli ljudje v EU, ki so se opredelili kot Judi.

¹ FRA (2018), *Antisemitism: Overview of data available in the European Union 2007-2017* („Antisemitizem: Pregled podatkov, ki so na voljo v Evropski uniji 2007-2017“), Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije.

Vlade držav članic EU so 6. decembra 2018 poslale jasno sporočilo, s tem ko so sprejele izjavo Sveta o boju proti antisemitizmu in vzpostavitvi skupnega varnostnega pristopa za boljšo zaščito judovskih skupnosti in ustanov v Evropi. Svet opozarja, da je sovraštvo proti Judom še vedno močno razširjeno, kar so potrdile tudi ugotovitve raziskave FRA iz leta 2018, in države članice EU poziva, da sprejmejo ukrepe za boj proti antisemitizmu ter izboljšajo varnost judovskih skupnosti.

Ta povzetek opisuje glavne ugotovitve druge raziskave FRA o izkušnjah Judov s kaznivimi dejanji iz

sovraštva, diskriminacijo in antisemitizmom v Evropski uniji – največje svetovne raziskave o Judih, ki je bila kadar koli izvedena. Raziskava je potekala v 12 državah članicah EU in je zajela skoraj 16 500 oseb, ki se opredeljujejo kot Judi. Njihove izjave so streznitveno branje in poudarjajo, da je antisemitizem v EU še vedno vseprisoten ter da je na različne načine postal zaskrbljujoče običajen.

„Antisemitizem je vsakodnevni pojav na delovnem mestu, v medijih in družbenih medijih, ki ga nihče ne zatira.“
(ženska, 40–44 let, Francija)

Ključne ugotovitve in mnenja FRA

FRA je ob upoštevanju ugotovitev raziskave oblikovala naslednja mnenja, da bi evropske in nacionalne oblikovalce politik podprla pri razvoju in izvajanju ukrepov za preprečevanje in boj proti antisemitizmu. Ta mnenja dopolnjujejo mnenja, ki

jih je FRA oblikovala v svojem poročilu o prvi raziskavi o diskriminaciji in kaznivih dejanjih iz sovraštva proti Judom v EU, objavljenim leta 2013. Ker je antisemitizem še vedno močno razširjen, ostajajo mnenja iz leta 2013 veljavna tudi v letu 2018.

Antisemitizem je prisoten v vsakdanjem življenju

KLJUČNE UGOTOVITVE

- Velika večina vprašanih (85 %) meni, da sta antisemitizem in rasizem najbolj pereči težavi v vseh državah članica EU, vključenih v raziskavo.
- Velika večina vprašanih (89 %) meni, da se je pojav antisemitizma v državah, kjer živijo, v zadnjih petih letih povečal.
- Večina vprašanih (72 %) izraža zaskrbljenost zaradi povečane nestrpnosti do muslimanov.
- Velika večina vprašanih (89 %) zasnava antisemitizem, ki se izraža prek spleta, kot težavo v državi, kjer živijo.
- Velika večina vprašanih (88 %) meni, da se je pojav antisemitizma na spletu v zadnjih petih letih povečal; večina jih meni, da se je „močno“ povečal.
- Večina vprašanih pravi, da so redno izpostavljeni negativnim izjavam o Judih. Velika večina vprašanih v vseh državah, vključenih v raziskavo (80 %), opredeljuje internet kot najpogostejši forum za negativne izjave.

Iz ugotovitev raziskave je razvidno, da antisemitizem preveva javno sfero, kjer ustvarja in utrjuje negativne stereotipe o Judih. Že samo dejstvo, da je nekdo Jud, poveča verjetnost, da bo izpostavljen nenehnim zlorabam, ki se izražajo v različnih oblikah, ne glede na to, kam gre, kaj bere in s kom se družijo. Primerjava raziskav iz let 2012 in 2018 kaže, da se med vprašanimi mišljenje, da predstavlja antisemitizem v državi, kjer živijo, vedno večji problem, povečuje.

„Antisemitizem in rasizem sta kot dunajski zrezek. Sta del avstrijske kulturne dediščine tako kot ksenofobija in ‚mi smo drugačni‘. Z ničimer ju ne moreš premagati, lahko se le boriš proti posledicam.“ (moški, 50–54 let, Avstrija)

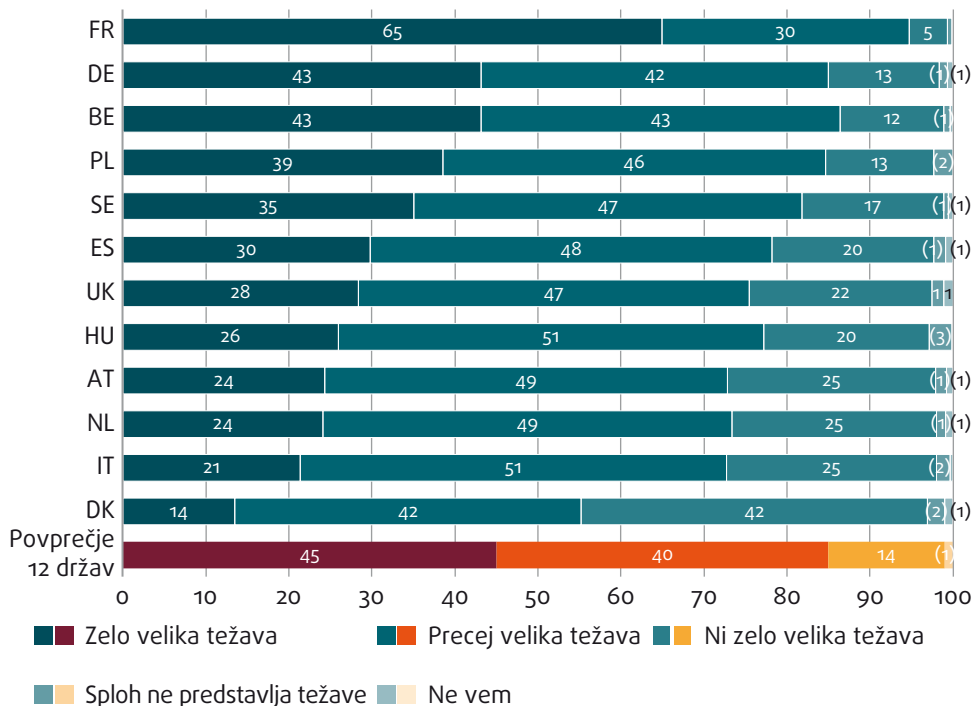
Na splošno devet od desetih (89 %) vprašanih v raziskavi iz leta 2018 meni, da se je pojav antisemitizma v njihovi državi v zadnjih petih letih pred raziskavo povečal; več kot osem od desetih (85 %) jih smatra, da je antisemitizem resna težava. Vprašani ocenjujejo antisemitizem v svojem kraju bivanja kot največjo socialno ali politično težavo. Ocenjujejo, da je

najbolj problematičen na internetu in v družbenih medijih (89 %), sledijo javna mesta (73 %), mediji (71 %) in politično življenje (70 %). Najpogostejše antisemitske izjave, na katere naletijo – in to redno – vključujejo naslednje: „Izraelci se proti Palestincem obnašajo kot nacisti“ (51 %), „Judi imajo preveč moči“ (43 %) in „Judi izkoriščajo žrtve holokavsta za svoje namene“ (35 %). Vprašani na takšne izjave najpogosteje naletijo na spletu (80 %), sledijo drugi mediji (56 %) in politični dogodki (48 %).

„Zdi se, da je Nizozemska utrujena od antisemitizma. Zdi se, da je ta tema postala vsakdanja, in tudi na družbenih medijih se zdi zelo običajna. [...] Zelo zaskrbljujoče!“ (ženska, 35–39 let, Nizozemska)

„Mislim, da na Švedskem prej sploh ni bilo antisemitizma, kar se je spremenilo. In to vzbuja slabe občutke. Prej se sploh nisem bala povedati, da sem Judinja, mojim otrokom se je celo zdelo zanimivo, ko so bili najstniki in so želeli biti nekaj posebnega. Sedaj pa sem bolj previdna, ko govorim o svojem izvoru. Skrbi me za prihodnost.“ (ženska, 70–79 let, Švedska)

Slika 1: antisemitizem kot težava v državah članicah EU (v %) ^{a,b,c,d}

Opombe: ^a Med vsemi vprašanimi (n = 16 395); rezultati po državah so neponderirani, povprečje 12 držav je ponderirano; razvrščeno po „zelo velika težava“.

^b Vprašanje: Boz. Kako veliko težavo, če sploh, po vašem mnenju danes predstavlja vsaka od naslednjih navedb v [DRŽAVA]? Odgovor: D. Antisemitizem.

^c Zaradi zaokroževanja števil se številke nekaterih odsekov v vrstici ni enak 100 %.

^d Rezultati, ki temeljijo na majhnem številu odgovorov, so statistično manj zanesljivi. Rezultati, ki temeljijo na skupno od 20 do 49 neponderiranih opazovanjih ali na poljih z manj kot 20 neponderiranih opazovanjih, so zato navedeni v oklepajih. Rezultati, ki temeljijo na skupno manj kot 20 neponderiranih opazovanjih, niso objavljeni.

Vir: FRA, 2018

V zvezi s tem je spodbudno, da je Evropski parlament junija 2017 sprejel resolucijo o boju proti antisemitizmu, ki poziva k večjim prizadevanjem na lokalni, nacionalni in evropski ravni. Temu sledi vrsta pobud Evropske komisije na ravni EU in globalno². Te vključujejo imenovanje koordinatorske skupine EU na visoki ravni za boj proti rasizmu, ksenofobiji in drugim oblikam nestrpnosti leta 2016, ki je pripravila politične smernice za izboljšanje odziva na kazniva dejanja iz sovraštva in sovražni govor, vključno z antisemitskimi kaznivimi dejanji in govorom, ter maja 2016 sporazum s podjetji s področja informacijske tehnologije o kodeksu ravnanja za boj proti nezakonitemu sovražnemu govoru na spletu.

„Na Madžarskem ni antisemitizma, ne glede na to, kako se trudijo prikazati takšno sliko o tej državi. Imamo zgodovinske rane, ki pa se lepo celijo.“ (moški, 20–24 let, Madžarska)

Nekatere države članice so se odzvale tako, da so imenovale koordinatorje za boj proti antisemitizmu, medtem ko so druge sprejele ali potrdile delovno opredelitev antisemitizma³, ki ni pravno zavezujoča in jo je maja 2016 potrdila Mednarodna zveza za spomin na holokavst (IHRA), Komisija pa pozdravila kot uporabno pobudo za preprečevanje in boj proti antisemitizmu. Povezava do opredelitve Mednarodne zveze za spomin na holokavst je na voljo na spletišču Komisije⁴.

² Leta 2016 je EU skupaj s Kanado, ZDA in Izraelom organizirala Forum ZN o globalnem antisemitizmu na visoki ravni, da bi dalje spodbujala prizadevanja EU za globalni boj proti antisemitizmu.

³ Glej spletišče Mednarodne zveze za spomin na holokavst.

⁴ Glej spletišče o boju proti antisemitizmu Komisije.

Vendar pa mora več držav članic okvirni sklep o rasizmu in ksenofobiji (2008/913/PNZ) v celoti in pravilno prenesti v nacionalno zakonodajo. Ta okvirni sklep opredeljuje skupni pristop kazenske zakonodaje v celotni EU k boju proti resnim oblikam izražanja rasizma in ksenofobije ter torej tudi antisemitizma, vključno s „primeri, ko je dejanje storjeno prek informacijskega sistema“ (člen 9). Izkoreninjenje antisemitizma iz javne sfere zahteva stalno in odločno ukrepanje, da se razbijejo trdovratni negativni stereotipi o Judih, tudi na spletu.

Mnenje FRA št. 1

Države članice bi morale olajšati vključevanje ukrepov, namenjenih preprečevanju antisemitizma, v ustrezne nacionalne strategije in akcijske načrte. Ukrepi, ki so bili razviti za preprečevanje antisemitizma, bi se morali posebej osredotočiti na ozaveščanje, kar vključuje izobraževanje o holokavstu. Države članice bi morale tudi zagotoviti sistematično vrednotenje učinkovitosti razvitih ukrepov. Nacionalni koordinatorji za boj proti antisemitizmu ter različni socialni partnerji, organizacije civilne družbe in skupine lokalne skupnosti – tudi nejudovske – bi morale tesno sodelovati pri razvoju preventivnih ukrepov in vrednotenju njihove učinkovitosti.

Razširjeni antisemitizem spodkopava občutek varnosti in zaščite Judov

KLJUČNE UGOTOVITVE

- Skoraj polovica (47 %) vseh vprašanih je zaskrbljena, da bi v naslednji 12 mesecih postala žrtev antisemitske verbalne žalitve ali nadlegovanja, medtem ko jih je več kot ena tretjina (40 %) zaskrbljenih, da bi v enakem obdobju postali žrtve fizičnega napada.
- Ena tretjina (34 %) vseh vprašanih je izrazila, da se vsaj občasno izogiba obiskovanju judovskih dogodkov ali krajev, ker se tam ali na poti do tja kot Judi ne bi počutili varni. Več kot ena tretjina vseh vprašanih (38 %) se vsaj občasno izogiba določenim krajem na svojem lokalnem območju ali v soseski, ker se tam kot Judi ne počutijo varni.
- V 12 državah članicah EU, ki so bile vključene v raziskavo, polovica vprašanih (49 %) vsaj včasih obleče, nosi ali kaže predmete, po katerih jih je mogoče prepoznati kot Jude. Od tistih vprašanih, ki vsaj včasih nosijo ali kažejo takšne predmete, se jih več kot dve tretjini (71 %) temu vsaj občasno izogiba.
- Več kot ena tretjina vseh vprašanih je v zadnjih petih letih pomislila na izselitev (38 %), ker se v državi, v kateri živijo, kot Judi niso počutili varni.
- Večina vprašanih (70 %) meni, da prizadevanja njihovih nacionalnih vlad za boj proti antisemitizmu niso učinkovita. Medtem pa polovica vprašanih (54 %) pozitivno ocenjuje prizadevanja svojih nacionalnih vlad, da bi zadovoljile potrebe judovskih skupnosti po varnosti – vendar pa se raven zadovoljstva s takšnimi prizadevanji med državami močno razlikuje.

„Ni me strah, ko odidem na ulico, ker je moja mezusa v hiši in je ni mogoče videti. Tako jo lahko vidijo le tisti, ki pridejo v moje stanovanje. Bojim se jo namestiti na zunanjo stran hiše.“ (ženska, 30–34 let, Španija)

Ugotovitve raziskave kažejo, da mnogo Judov v EU ne more živeti, ne da bi jih skrbelo za svojo varnost in varnost družinskih članov ter drugih oseb, ki so jim blizu. To je posledica tveganja, da bi postali tarče antisemitskega nadlegovanja in napadov. Tudi občutki negotovosti so nekatere Jude prisilili, da so začeli razmišljati o izselitvi. Primerjava ugotovitev

raziskav iz let 2012 in 2018 kaže podobne ravni izkušenj z antisemitskim nadlegovanjem in nasiljem med Judi v EU. Ugotovitve prav tako kažejo, da so med vprašanimi podobne ravni zaskrbljenosti glede tega, da bi sami ali njihovi družinski člani in druge osebe, ki so jim blizu, postali tarče antisemitskega nadlegovanja ali nasilja.

„Zares me je strah za varnost svojega otroka, ki hodi v judovsko šolo. Vsak dan se sprašujem, ali bi ga morala prepisati v drugo šolo.“ (ženska, 30–34 let, Belgija)

„Zelo se bojim za prihodnost svojih otrok, ker je ‚Jud‘ v mojem okrožju žaljivka, in ljudje Jude sovražijo tako močno, da njihovo življenje ne pomeni nič. Bojimo se, da bodo naše otroke tako ali drugače napadli.“ (moški, 45-49 let, Danska)

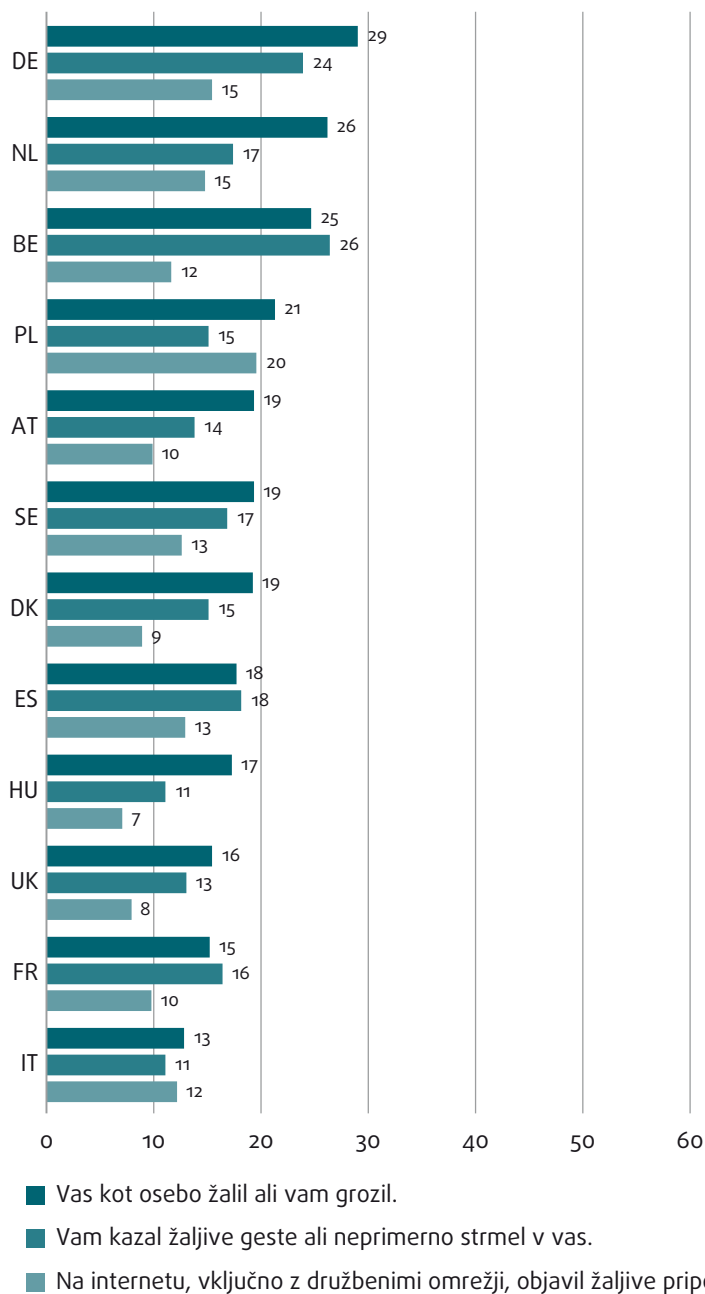
Ugotovitve raziskave iz leta 2018 kažejo, da je na stotine vprašanih v 12 mesecih pred raziskavo osebno doživelo antisemitski fizični napad. Več kot eden od štirih (28 %) vseh vprašanih je v tem obdobju vsaj enkrat doživel antisemitsko nadlegovanje. Tisti, ki v javnosti nosijo ali kažejo predmete, ki jih lahko opredeljujejo kot Jude, so večkrat tarče antisemitskega nadlegovanja (37 %) kot tisti, ki tega ne počnejo (21 %).

„Slišim o številnih incidentih in sem zaskrbljen zase in za svojo družino. Pogosto smo v sinagogi ali na drugih judovskih dogodkih zaskrbljeni, kaj bi se lahko zgodilo. Vendar pa so moje osebne izkušnje z nošenjem judovske kapice (kipe) zelo dobre. Hkrati pa se na manj judovskih območjih (to je skoraj povsod drugje) ne počutim prijetno.“ (moški, 55-59 let, Združeno kraljestvo)

„Opazila sem, da se je pri Judih iz moje generacije (vključno z mano) močno povečal občutek negotovosti in nedobrodošlosti/nesprejetosti kot Judov na Nizozemskem.“ (ženska, 30-34 let, Nizozemska)

Slika 2: izkušnje z antisemitskim nadlegovanjem (tri od najbolj razširjenih oblik, ki so se zgodile enkrat ali večkrat), v zadnjih 12 mesecih, po državah članicah EU (v %) ^{a,b}

Opombe: ^a Od vseh vprašanih (n = 16 395); rezultati po državah so neponderirani.

^b Vprašanja: Co3. Ali je v ZADNJIH 12 MESECIH v [DRŽAVA] kdo:

- vas kot osebo žalil ali vam grozil;

- vam kazal žaljive geste ali neprimerno strmel v vas;

- o vas na internetu, vključno z družbenimi omrežji, objavil žaljive pripombe?

Co4a. Ali se je to zgodilo ZATO, ker ste Jud?

Vir: FRA, 2018

„Antisemitizem v Nemčiji doživite, kadar odprto pokažete, da ste Jud.“ (ženska, 30–34 let, Nemčija)

Eden od petih (20 %) vprašanih pozna družinske člane ali druge ljudi, ki so jim blizu, ki so doživeli verbalno žalitev, nadlegovanje ali fizični napad. Skoraj polovica vprašanih je zaskrbljena, da bi bila izpostavljena antisemitskemu verbalnemu žaljenju ali nadlegovanju (47 %), štirje od desetih pa so zaskrbljeni glede antisemitskega fizičnega napada (40 %).

„Nobena od mojih prijateljic, kjer živim ali s katerimi delam, ne ve, da sem Judinja. Moji otroci ne poznajo mojega judovskega izvora, ker se bojim, da bi bili v šoli tarča opazk. Sinagoge ne obiskujem več, ker ni vredno, da bi se izpostavljala. Najboljše je bilo, da sem se poročila, ker se zdaj pišem Svensson.“ (ženska, 40–44 let, Švedska)

Eden od treh (34 %) vprašanih se izogiba obiskovanju judovskih dogodkov ali krajev, ker se tam ali na poti tja kot Judi ne počutijo varni. Več kot ena tretjina je v petih letih pred raziskavo pomislila na izselitev (38 %), ker se v državi, v kateri živijo, kot Judi niso počutili varni.

„Ko greš na judovski dogodek, tudi če je majhen, se moraš vedno prijaviti in šele potem izveš, kje bo potekal. Sploh se ne počutiš več varnega, da bi šel na dogodek, kjer se zbira veliko Judov.“ (ženska, 55–59 let, Nizozemska)

„V javnosti nikoli ne nosim judovskih simbolov in vedno, ko grem na judovski dogodek, se oziram čez ramo. [...] Rada bi le, da bi me pustili pri miru in da bi lahko izražala svojo vero.“ (ženska, 40–44 let, Švedska)

Več kot polovica vprašanih (54 %) pozitivno ocenjuje prizadevanja svojih nacionalnih vlad, da bi zadovoljile potrebe judovskih skupnosti po varnosti. Sedem od desetih (70 %) jih je vseeno prepričanih,

da vlada v njihovi državi v boju proti antisemitizmu ni učinkovita.

Stalno soočanje z antisemitizmom resno omejuje ljudi pri uživanju svojih temeljnih pravic, vključno z varovanjem človekovega dostojanstva, pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja ali svobode misli, vesti in vere. Spodbudno je, da številni Judi verjamejo, da njihova vlada naredi dovolj za izpolnjevanje potreb po varovanju v njihovi skupnosti. Vendar pa dejstvo, da so potrebni posebni varnostni ukrepi – na primer okrog sinagog, centrov judovske skupnosti in šol – ki jih je treba bolj ali manj redno izvajati, da se zagotovi varnost judovskih skupnosti, kaže na trajno in globlje družbeno nelagodje. Države članice se morajo trdno držati svojih zavez, da bodo izpolnjevale potrebe judovskih skupnosti po varnosti.

„Mislim, da je strah pred antisemitizmom večji od realnosti.“ (moški, 40–44 let, Združeno kraljestvo)

„Nosim verižico z Davidovo zvezdo, vendar pa je v javnosti zavestno ne nosim, ker se tako poskušam izogibati antisemitskim reakcijam.“ (ženska, 16–19 let, Belgija)

Mnenje FRA št. 2

Države članice bi morale z judovskimi skupnostmi sistematično sodelovati na področju varnosti in zaščite judovskih krajev. Države članice bi morale nadaljevati z izvajanjem varnostnih ukrepov in zagotavljati zadostno financiranje za varnostne organizacije v judovskih skupnostih. EU in njene države članice bi morale natančno in redno spremljati spremembe glede razširjenosti kaznivih dejanjih iz sovraštva ter občutkov varnosti in zaščite med Judi – tudi z izvajanjem raziskav viktimizacije – da bi pomagale pri ocenjevanju učinkovitosti varnostnih ukrepov, ki se izvajajo.

Antisemitsko nadlegovanje je tako pogosto, da postaja običajno

KLJUČNE UGOTOVITVE

- V povprečju je več kot ena tretjina vseh vprašanih (39 %) v petih letih pred raziskavo doživela določeno obliko antisemitskega nadlegovanja. Več kot ena četrtnina (28 %) je takšno nadlegovanje doživela v 12 mesecih pred raziskavo.
- Vprašani opredeljujejo antisemitsko vsebino na internetu kot najbolj akutno obliko antisemitizma. Vendar pa so osebni komentarji in žaljive geste ali neprimerno strmenje najpogostejše oblike antisemitskega nadlegovanja, ki so jih vprašani osebno doživeli – na primer, 18 % in 16 %, v tem vrstnem redu, jih je izrazilo, da so se s takšnimi oblikami nadlegovanja soočili v 12 mesecih pred raziskavo.
- Z vidika najresnejših incidentov antisemitskega nadlegovanja, do katerih je prišlo v petih letih pred raziskavo, je bila za večino takšnih incidentov značilna uporaba antisemitskega jezika. Poleg tega je do nadlegovanja prišlo v okoliščinah, ko je bilo vprašane mogoče opredeliti kot Jude. (V povprečju sta med zadevnimi incidenti dva od treh vprašanih opazila navedena vidika.)
- Ko so vprašane prosili, naj opišejo storilca najresnejšega incidenta antisemitskega nadlegovanja, do katerega je prišlo v petih letih pred raziskavo – kolikor je le mogoče in na podlagi njihovega dojetja – so vprašani v 31 % primerov storilca opredelili kot neznano sebo, v 30 % kot osebo z muslimanskimi ekstremističnimi nazori in v 21 % primerov kot osebo z levičarskimi političnimi stališči.
- Večina vprašanih (79 %), ki je v petih letih pred raziskavo doživela antisemitsko nadlegovanje, najresnejšega incidenta ni prijavila policiji ali drugi organizaciji.
- Skoraj polovica (48 %) vprašanih, ki najresnejšega incidenta niso prijavili policiji, je izrazila, da se tudi, če bi to storili, ne bi nič spremenilo. Podobnemu odstotku (43 %) vprašanih se incident ni zdel dovolj resen.
- V 12 državah, vključenih v raziskavo, so v petih letih pred raziskavo 3 % vseh vprašanih osebno doživeli fizični napad, ker so Judi. V 12 mesecih pred raziskavo sta 2 % vseh vprašanih doživela fizični napad, ker so Judi.
- V 12 državah, vključenih v raziskavo, 4 % vseh vprašanih meni, da so njihovo lastnino v petih letih pred raziskavo namerno uničili, ker so Judi; 2 % jih je to doživelo v 12 mesecih pred raziskavo.

Iz ugotovitev raziskave je razvidno, da se ljudje z antisemitsko zlorabo soočajo tako pogosto, da se jim zdijo nekateri incidenti, ki jih doživljajo, nepomembni. Vendar pa je vsak incident v osnovi napad na dostojanstvo osebe in ga ni mogoče odpraviti zgolj kot nevšečnost. Tako raziskava iz leta 2012 kot raziskava iz leta 2018 kaže, da vprašani policiji ali drugi ustanovi prijavijo zelo malo incidentov antisemitizma. Primerjava rezultatov obeh raziskav kaže, da kategorije storilcev antisemitskega nadlegovanja ostajajo enake, pri čemer največ storilcev dosledno pripada določeni kategoriji posameznikov.

„Nikoli se ne razkrijem v javnosti, da se izognem diskriminaciji. V Španiji ni veliko različnih religij in ne razumejo judovstva, zato se bojim, da bi me gledali kot ‚tujko‘. V vsakodnevnem življenju se raje vključim v družbo.“ (ženska, 30–34 let, Španija)

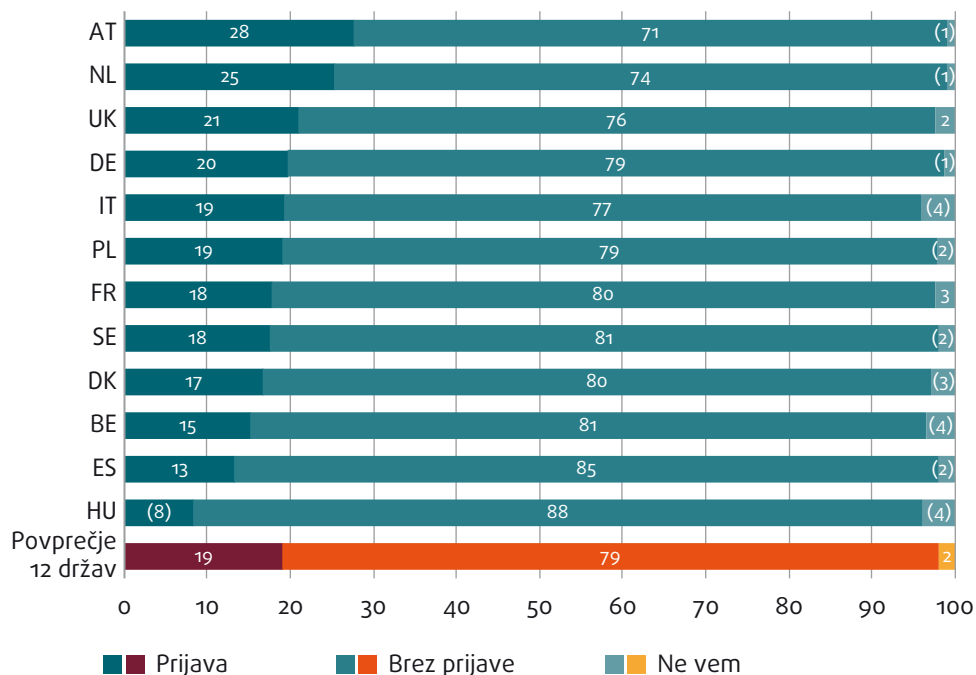
Ugotovitve raziskave iz leta 2018 kažejo, da osem od desetih vprašanih (79 %), ki so v petih letih pred raziskavo doživeli antisemitsko nadlegovanje, najresnejšega incidenta ni prijavilo policiji ali drugi organizaciji. Glavni vzroki, ki so jih navedli za to, so: občutek, da se ne bi zaradi tega nič spremenilo (48 %); incident se jim ni zdel dovolj resen, da bi ga prijavili (43 %); ali ker bi bila prijava preveč neprijetna ali bi jim povzročila preveč težav (22 %).

Normalizacija antisemitizma se kaže tudi v velikem razponu storilcev, ki pokrivajo celotni družbeni in politični spekter. Najpogosteje omenjene kategorije storilcev najresnejših incidentov antisemitskega nadlegovanja, ki so jih vprašani doživeli, vključujejo neznano sebo (31 %), osebo z ekstremističnimi muslimanskimi nazori (30 %), osebo z levičarskimi političnimi stališči (21 %), sodelavca iz službe ali sošolca iz šole/univerze (16 %), znanca

ali prijatelja (15 %) in osebo z desničarskimi političnimi stališči (13 %).

„Zaradi strahu nikoli ne priznam, da sem Judinja. Le dva človeka poznata moj izvor. [...] Ne morem biti tarča diskriminacije, če nihče ne ve, da sem Judinja. Na neposredno vprašanje o svoji narodnosti odgovorim z lažjo.“ (ženska, 50–54 let, Poljska)

Slika 3: poročanje o najresnejšem incidentu antisemitskega nadlegovanja v zadnjih petih letih, po državah članicah EU (v %) ^{a,b,c,d}

Opombe: ^a Od vprašanih, ki so v zadnjih petih letih doživeli določeno obliko antisemitskega nadlegovanja (n = 6 486); povprečja 12 držav so ponderirana.
^b Vprašanje: Co8. Ali ste vi ali kdo drug ta incident prijavili policiji ali kateri koli drugi organizaciji?
^c Zaradi zaokroževanja številke seštevek nekaterih odsekov v vrstici ni enak 100 %.
^d Rezultati, ki temeljijo na majhnem številu odgovorov, so statistično manj zanesljivi. Rezultati, ki temeljijo na skupno od 20 do 49 neponderiranih opazovanjih ali na poljih z manj kot 20 neponderiranih opazovanjih, so zato navedeni v oklepajih. Rezultati, ki temeljijo na skupno manj kot 20 neponderiranih opazovanjih, niso objavljeni.

Vir: FRA, 2018

Direktiva o pravicah žrtev določa, da je treba z žrtvami ravnati spoštljivo in uvidevno, brez diskriminacije na kakršni koli podlagi, vključno z vero (uvodna opomba 9). V skladu s členom 22 direktive imajo

vse žrtve pravico do ocene, ali so potrebni ukrepi, ki bi jih zaščitili pred nadaljnjo viktimizacijo. Takšna ocena mora upoštevati osebne značilnosti žrtve, vključno z njeno vero, kadar je ta pomembna za

oceno potrebe po zaščiti žrtve. Direktiva poudarja predvsem primere, ko je storilec kaznivo dejanje storil z diskriminatornim motivom, ki se nanaša na osebne značilnosti žrtve, vključno z njeno vero. V takšnih primerih imajo organi države članice posebno nalogo, da ocenijo tveganje nadaljnje viktimizacije, ki ga takšne značilnosti spodbujajo. Okvirni sklep o rasizmu in ksenofobiji določa, da se neprimerni motivi obravnavajo kot oteževalna okoliščina oziroma da sodišča takšne motive upoštevajo pri izrekanju kazni storilcem (člen 4). V popolno izvajanje zakonodaje EU je vključeno tudi spodbujanje zakonodaje EU je vključeno tudi spodbujanje žrtev, da antisemitske kršitve prijavijo policiji, ter zagotavljanje, da policija ob prijavi neprimerne motive ustrezno zabeleži.

Mnenje FRA št. 3

Države članice bi morale direktivo o pravicah žrtev (2012/29/EU) v celoti in pravilno prenesti v svojo nacionalno zakonodajo, da zagotovijo, da so žrtve antisemitizma deležne potrebne podpore, ko incidente prijavijo ustreznim organom. Države članice bi morale v svojo nacionalno zakonodajo prav tako v celoti in pravilno prenesti okvirni sklep o rasizmu in ksenofobiji (2008/913/PNZ), da zagotovijo, da so storilcem naložene učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni. Kazenskoopravni sistemi v državah članicah bi morali prav tako redno poročati o kaznih, ki so jih naložili storilcem, in o utemeljitvi sodišč v ustreznih sodbah.

Antisemitska diskriminacija na ključnih področjih življenja ostaja nevidna

KLJUČNE UGOTOVITVE

- Na splošno 11 % vseh vprašanih pravi, da so se v 12 mesecih pred raziskavo na enem od petih področij, naštetih v raziskavi – zaposlovanje (pri delu ali pri iskanju dela), izobraževanje, zdravje ali stanovanjska politika – počutili diskriminirani zato, ker so Judi.
- Več kot trije od štirih (77 %) vprašanih, ki pravijo, da so se v 12 mesecih pred raziskavo počutili diskriminirani, ker so Judi, najresnejšega incidenta niso prijavili nobenemu organu ali organizaciji.
- Večina vprašanih (52 %), ki so se v 12 mesecih pred raziskavo počutili diskriminirani in ki najresnejšega incidenta niso nikjer prijavili, pravi, da niso bili prepričani, da bo prijava incidenta izboljšala njihov položaj. Ena tretjina vprašanih, ki so se počutili diskriminirani in najresnejšega incidenta niso nikjer prijavili, pravi, da ga niso prijavili zato, ker ni bil dovolj resen (34 %) ali pa so imeli premalo dokazov (33 %).
- Večina vprašanih pozna zakonodajo, ki prepoveduje diskriminacijo na podlagi narodnosti ali vere – okrog 64–87 % vprašanih, odvisno od področja, je navedlo, da so z njo seznanjeni. Vprašani se protidiskriminacijske zakonodaje najbolj zavedajo na področju zaposlovanja, najmanj pa se zavedajo zaščite v zvezi s stanovanjsko politiko.
- Večina vprašanih (71 %) pravi, da je seznanjena z organizacijo v državi, ki zagotavlja svetovanje ali podporo diskriminiranim ljudem. Vprašani so se najpogosteje sklicevali na judovske organizacije, specializirane za varnost in zaščito judovske skupnosti in/ali antisemitizem, ter nacionalne organe, pristojne za enakost ali človekove pravice.

„Manjše število antisemitskih incidentov v javnem prostoru je zlasti posledica dejstva, da se nas je veliko Judov odločilo, da ne bomo nosili judovske kapice ali se preveč pogovarjali o tej temi, da se izognemo diskriminaciji. Nismo diskriminirani, ker se skrivamo.“ (moški, 35–39 let, Španija)

Iz ugotovitev raziskave je razvidno, da antisemitizem ne vodi le v kazniva dejanja iz sovraštva, ampak tudi v neenako obravnavo na ključnih področjih življenja. Vendar pa zelo nizka stopnja poročanja o antisemitski diskriminaciji, skupaj z očitno

normalizacijo incidentov, preprečuje, da bi ustrezni organi, organi za enakost ali organizacije v skupnosti lahko zaznali resnični obseg antisemitske diskriminacije. Iz primerjave ugotovitev raziskav iz let 2012 in 2018 je razvidno, da ravni zaznane antisemitske diskriminacije na področju zaposlovanja, izobraževanja, zdravstva in stanovanjske politike ostajajo enake. Stopnja poročanja se ni spremenila in ostaja nizka.

„Antisemitizem, ki sem ga bil deležen, je bolj prikrit, kot ga je mogoče opisati tukaj. Kot na primer nenavadna tišina, ko sem nekoč v službi povedal, da sem Jud.“ (moški, 25–29 let, Švedska)

Iz ugotovitev raziskave iz leta 2018 je razvidno, da se je v 12 mesecih pred raziskavo eden od desetih (11 %) vprašanih počutil diskriminiran na področju zaposlovanja, izobraževanja, zdravstva in stanovanjske politike, ker je Jud. Skoraj osem od desetih (77 %) oseb, ki pravijo, da so takšno diskriminacijo doživele, najresnejšega incidenta niso prijavile kateremu koli organu ali organizaciji. Glavni vzroki, ki so jih navedli za to, so: občutek, da se ne bi zaradi tega nič spremenilo (52 %); incident ni dovolj resen (34 %); ali ker nimajo dokazov za diskriminacijo (33 %). Kljub temu se velika večina vprašanih zaveda protidiskriminacijske zakonodaje (na primer 85 % na področju zaposlovanja) in obstoja organizacij, ki lahko v primerih diskriminacije zagotovijo nasvet ali podporo (71 %), vključno z organizacijami judovske skupnosti in nacionalnimi organi za enakost.

Direktiva o rasni enakosti (2000/43/ES) prepoveduje etnično diskriminacijo na ključnih področjih življenja, vključno z zaposlovanjem, izobraževanjem, zdravjem ali stanovanjsko politiko. Direktiva o enakosti pri zaposlovanju (2000/78/ES) prepoveduje diskriminacijo na podlagi vere ali prepričanja na delovnem mestu. Direktive od držav članic zahtevajo, da zagotovijo, da se določbe iz teh direktiv posredujejo zadevnim osebam z vsemi ustreznimi sredstvi in na celotnem območju vsake države. Direktivi za storilce v primeru diskriminacije predvidevata učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije.

Mnenje FRA št. 4

EU in njene države članice bi morale zagotoviti, da se žrtve antisemitske diskriminacije spodbuja in se jim olajša prijava incidentov ustreznim organom, organom za enakost ali organizacijam tretjih strank. To bi bilo mogoče doseči s financiranjem EU in držav članic, namenjenim ozaveščanju in informacijskim kampanjam. Takšne kampanje bi lahko organizirala ustrezná ministrstva v tesnem sodelovanju z nacionalnimi organi za enakost in organizacijami judovske skupnosti, da se zagotovi boljša ciljna usmerjenost njihovih sporočil. Takšne kampanje bi lahko poudarile, kako antisemitska diskriminacija predstavlja resno kršitev temeljnih in človekovih pravic ter zakaj je vredno, da uporabijo pravna sredstva. Vsaka takšna kampanja naj bi tudi poudarila, da se storilcem naložijo učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije.

RAZISKAVA NA KRATKO

Povzetek predstavlja glavne ugotovitve druge raziskave FRA o tem, kakšne so izkušnje in dojemanje Judov v zvezi s kaznivimi dejanji iz sovraštva, diskriminacijo in antisemitizmom. Analizira podatke na podlagi odgovorov 16 395 samoopredeljenih Judov (starih 16 ali več let) v naslednjih 12 državah članicah EU: Avstrija (AT), Belgija (BE), Danska (DK), Francija (FR), Italija (IT), Madžarska (HU), Nemčija (DE), Nizozemska (NL), Poljska (PL), Španija (ES), Švedska (SE) in Združeno kraljestvo (UK). V teh državah članicah živi več kot 96 % judovskega prebivalstva, ki naj bi po ocenah prebivalo v EU⁵.

Kako je bila raziskava izvedena

Raziskava je bila izvedena prek spleta maja in junija 2018. Ker ni bilo na voljo zanesljivih okvirov vzorčenja in na podlagi izkušenj z raziskavo iz leta 2012⁶, se je FRA odločila, da bo uporabila spletno raziskovanje, ki vprašanim omogoča, da raziskavo izpolnijo, kadar in kjer je to za njih najprimernejše, v lastnem ritmu in v svojih nacionalnih jezikih. Spletna raziskava je vprašanim tudi omogočila, da so se seznanili s podatki o FRA, organizacijah, ki upravljajo zbirko podatkov, in s tem, kako se bodo zbrani podatki uporabili. Ta metoda vsem zainteresiranim samoopredeljenim Judom v 12 državah članicah EU omogoča, da sodelujejo in posredujejo svoje izkušnje. To je bila tudi metoda, ki je vprašanim v raziskavi iz vseh izbranih držav članic omogočila preprosto uporabo pod enakimi pogoji. Na podlagi te metode ni mogoče pridobiti naključnega verjetnostnega vzorca, ki bi izpolnjeval statistična merila za reprezentativnost. Vendar pa so ugotovitve raziskave zanesljive in trdne ter predstavljajo najizčrpnjše razpoložljive podatke o izkušnjah z antisemitizmom v EU.

Kdo je sodeloval v raziskavi

Raziskava je bila odprta za posameznike, stare 16 let ali več, ki se štejejo za Jude – na podlagi vere, kulture, vzgoje, narodnosti, izvora ali iz drugih razlogov – in ki so v času raziskave živeli v eni od držav, vključenih v raziskavo. Največja vzorca sta bila pridobljena v dveh državah, ki imata po ocenah največ judovskega prebivalstva v EU – Franciji in Združenem kraljestvu. V Nemčiji, na Nizozemskem in Švedskem so bili pridobljeni vzorci s preko 1 000 vprašanimi. Vzorci preostalih sedem držav so vključevali od 400 do 800 vprašanih.

Velikosti vzorcev v državah članicah, vključenih v raziskavo

Država	N
Avstrija	526
Belgija	785
Danska	592
Francija	3 869
Italija	682
Madžarska	590
Nemčija	1 233
Nizozemska	1 202
Poljska	422
Španija	570
Švedska	1 193
Združeno kraljestvo	4 731

⁵ DellaPergola, S. (2016), *World Jewish Population, 2016*, Berman Jewish DataBank.

⁶ FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*, Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije.

O čem je raziskava spraševala

Raziskava je vprašane spraševala o njihovih mnenjih glede trendov v antisemitizmu, antisemitizmu kot težavi v vsakdanjem življenju, osebnih izkušnjah z antisemitskimi incidenti, pričanju antisemitskim incidentom in strahom, da bi postali žrtve antisemitskega napada. Raziskava je zagotovila tudi podatke o obsegu antisemitskih dejanj proti judovski skupnosti – kot so vandalizem nad judovskimi kraji ali antisemitska sporočila na televiziji in internetu – ki po mnenju vprašanih predstavlja težavo v državah.

Raziskava je zbrala podatke o učinkih antisemitizma na vsakodnevno vedenje vprašanih in njihovih občutkih varnosti ter o vseh dejanjih, ki jih izvajajo zaradi strahu za varnost. Vprašanjem o osebnih izkušnjah z določenimi oblikami nadlegovanja ali fizičnega nasilja so sledila vprašanja o podrobnostih takšnih incidentov, vključno z njihovo pogostostjo, številom in značilnostmi storilcev ter prijavi incidenta kateri koli organizaciji ali ustanovi. Raziskava je zbrala podatke o osebnih izkušnjah z občutkom diskriminacije na različnih podlagah in različnih področjih vsakdanjega življenja – na primer pri delu, v šoli ali med uporabo posebnih storitev. Raziskava je izkušnje vprašanih z diskriminacijo dopolnila z vprašanji o prijavi incidentov in vzrokih, da do prijave ne pride. Raziskava se je osredotočila tudi na raven ozaveščenosti o pravicah v zvezi s protidiskriminacijsko zakonodajo, organizacijami za podporo žrtvam ter poznavanju vse zakonodaje v zvezi s trivializacijo ali zanikanjem holokavsta.

Predstavitev rezultatov raziskave

Pri predstavljanju rezultatov za 12 držav članic EU se povprečje vseh držav uskladi po ponderju, ki upošteva razlike velikosti populacije Judov v različnih državah. Izračuni so narejeni na podlagi srednje vrednosti ocene za glavno in razširjeno populacijo Judov v izbranih državah (za ocene glej DellaPergola, S., *World Jewish Population*, Berman Jewish DataBank, 2016). Namen tega je sorazmerno prilagoditi pridobljene vzorce tako, da se ohranijo pravilna razmerja med prispevki različnih držav k ugotovitvam na ravni EU.

To poročilo opisuje glavne ugotovitve druge raziskave FRA o izkušnjah Judov s kaznivimi dejanji iz sovraštva, diskriminacijo in antisemitizmom v Evropski uniji – največje svetovne raziskave o Judih, ki je bila kadar koli izvedena. Raziskava je potekala v 12 državah članicah EU in je zajela skoraj 16 500 oseb, ki se opredeljujejo kot Judi. Predstavlja nadaljevanje prve raziskave agencije, ki je bila izvedena leta 2012 v sedmih državah.

Ugotovitve so streznitveno branje. Poudarjajo, da je antisemitizem v EU še vedno vseprisoten ter da je na različne načine postal zaskrbljujoče običajen. Pomembne informacije te raziskave lahko pomagajo spodbuditi oblikovalce politike v EU pri prizadevanjih za zagotovitev varnosti in dostojanstva vseh Judov, ki živijo v EU.

Dodatne informacije

Za celotno poročilo FRA o ugotovitvah raziskave glej *Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU* („Izkušnje z antisemitizmom in njegovo dojetje – druga raziskava o diskriminaciji in kaznivih dejanjih iz sovraštva proti Judom v EU“): <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

Za informacije o zbirki podatkov FRA o antisemitskih incidentih in kaznivih dejanjih iz sovraštva glej:

- FRA (2018), *Antisemitism - Overview of data available in the European Union 2007-2017* („Antisemitizem: Pregled podatkov, ki so na voljo v Evropski uniji 2007-2017“), Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije.
- FRA (2018), 'Racism, xenophobia and related intolerances' („Rasizem, ksenofobija in s tem povezana nestrpnost“), poglavje 4 v *Fundamental Rights Report 2018* („Poročilo o temeljnih pravicah 2018“), Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije.
- FRA (2013), *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism* („Diskriminacija in kazniva dejanja iz sovraštva zoper Jude v državah članicah EU: izkušnje in dojetje antisemitizma“), prva raziskava, Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije.

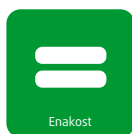
Za informacije o delu FRA v zvezi s holokavstom in človekovimi pravicami glej: <http://fra.europa.eu/en/project/2006/holocaust-and-human-rights-education>.

Kazniva dejanja iz sovraštva

Sovražni govor

Enakost

Nediskriminacija

Urad za publikacije
Evropske unije

© Agencija Evropske unije za temeljne pravice, 2019

Fotografije (z leve proti desni/začetek v zgornji vrsti):

© Stock.adobe.com_Rafael Ben-Ari; Stock.adobe.com_brat82;
Stock.adobe.com_dubova; Shutterstock.com_129757388;
Stock.adobe.com_Odelia Cohen; Stock.adobe.com_REDPIXEL;
Stock.adobe.com_Menschen; Stock.adobe.com_Sergey Nivens;
Stock.adobe.com_superelaks.

FRA – AGENCIJA EVROPSKE UNIJE ZA TEMELJNE PRAVICE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Dunaj – Avstrija
Tel. +43 1580300 – Faks +43 158030699
fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Print: ISBN 978-92-9474-624-5, doi:10.2811/30421
PDF: ISBN 978-92-9474-635-1, doi:10.2811/212424